

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 31 IANUARIE 1984

Graziana Luisi și Giuseppe Carbone
împotriva Ministero del Tesoro
(cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare,
formulate de Tribunale di Genova)

„Tranzacții invizibile — Cerințe naționale de control“

Cauzele conexate 286/82 și 26/83

În cauzele conexate 286/82 și 26/83,

având ca obiect cererile adresate Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE de către Tribunale di Genova, și care urmărește să obțină, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

GRAZIANA LUISI

și

MINISTERO DEL TESORO (cauza 286/82),

și între

GIUSEPPE CARBONE

și

MINISTERO DEL TESORO (cauza 26/83),

a unei hotărâri preliminare cu privire la interpretarea articolelor 67, 68 și 106 din tratatul CEE, pentru a permite instanței de trimitere să se pronunțe cu privire la compatibilitatea cu aceste articole din anumite dispoziții ale legislației italiene referitoare la transferurile în valută străină,

CURTEA,

compusă din domnii J. Mertens de Wilmars, președinte, T. Koopmans, K. Bahlmann și Y. Galmot, președinți de cameră, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco, U. Everling și C. Kakouris, judecători,

avocat general: domnul G. F. Mancini

grefier: domnul P. Heim

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Prin ordonanțele din 12 iulie și 22 noiembrie 1982, primite la Curte respectiv la 27 octombrie 1982 și 21 februarie 1983, tribunale di Genova a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, câteva întrebări preliminare referitoare la interpretarea articolului 106 din tratat, cu scopul de a aprecia compatibilitatea cu această dispoziție a legislației italiene cu privire la transferurile în valută.

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul acțiunilor inițiate de doi rezidenți italieni împotriva decretelor ministrului Trezoreriei care le impuneau amenzi pentru că au achiziționat diverse valute străine, în vederea utilizării lor în străinătate, pentru o contravaloare în lire italiene care depășește maximumul permis de legislația italiană, care era în acea vreme de 500 000 lire pe an pentru exportul de valută efectuat de rezidenți în scop de turism, afaceri, studii și îngrijiri medicale.

3 Înaintea instanței naționale, cei doi reclamanți au contestat validitatea dispozițiilor din legislația italiană pe care s-au bazat amenzile, întrucât aceste dispoziții erau, în opinia lor, incompatibile cu legislația comunitară. În cauza 286/82, reclamanta în acțiunea principală, doamna Luisi, a afirmat că aceasta exportase valuta în cauză în vederea diferitelor sejururi turistice în Franța și în Republica Federală Germania și cu scopul de a se supune în cea de-a doua țară unor îngrijiri medicale. În cauza 26/83, reclamantul în acțiunea principală, domnul Carbone, a arătat că valuta străină achiziționată de acesta fusese utilizată pentru un sejur turistic de trei luni în Republica Federală Germania. Cele două părți au susținut că restricțiile la export ale mijloacelor de plată în valută străină în scop de turism sau de îngrijiri medicale erau contrare dispozițiilor tratatului CEE în materie de plăți curente și de circulație a capitalurilor.

4 În prima sa ordonanță, din data de 12 iulie 1982 (cauza 286/82), tribunale di Genova constată că operațiunile pentru care legislația italiană prevede un plafon pentru transferurile de valută, respectiv turism, călătorii de afaceri și de studii și îngrijiri medicale, fac parte din tranzacțiile invizibile care figurează la anexa III a tratatului. Plățile aferente acestora intră, prin urmare, în sfera de aplicare a articolului 106 alineatul (3) primul paragraf din tratat, care cere statelor membre să nu introducă între ele noi restricții, în timp ce legislația italiană contestată a fost adoptată în 1974. Prin urmare, pare oportun să se stabilească sfera de aplicare exactă a acestor dispoziții în raport cu cele care reglementează circulația capitalurilor în măsura în care, în special, acestea se aplică transferurilor materiale de bancnote.

5 Pentru a se informa în legătură cu acest punct, Tribunale a adresat Curții următoarea întrebare preliminară:

„În caz de export de către călătorii rezidenți, care călătoresc în străinătate în scop de turism, afaceri, studii sau îngrijiri medicale, al unor bancnote ale unui stat străin sau ale

unei bănci străine precum și de titluri de credit în valută străină, subiecții ordinii juridice comunitare beneficiază de drepturile pe care statele membre sunt obligate să le respecte în temeiul normelor de «standstill» menționate la articolul 106 alineatul (3) primul paragraf din tratat, având în vedere că această operațiune face parte din tranzacțiile invizibile enumerate în anexa III a tratatului menționat,

sau, având în vedere trimiterea făcută la articolul 106 alineatul (3) al doilea paragraf din tratat, cazul descris anterior care reprezintă dintr-un punct de vedere obiectiv un transfer de valută în numerar, se încadrează la circulația capitalurilor care, în temeiul dispozițiilor de la articolele 67 și 68 ale tratatului și ale directivelor corespunzătoare adoptate de Consiliu la 11 mai 1960 și 18 decembrie 1962, nu trebuie liberalizate obligatoriu, de unde rezultă legalitatea în aceste sectoare a măsurilor de control și a sancțiunilor, în această speță administrative, stabilite de statul membru?“

6 În cea de-a doua ordonanță a sa, din data de 22 noiembrie 1982 (cauza 26/83), instanța își limitează evaluarea la transferurile de monede străine în scop de turism. Acesta se întreabă dacă turismul, cu toate că reprezintă o tranzacție invizibilă în sensul articolului 106 alineatul (3) din tratat, nu trebuie în același timp să fie considerat ca încadrându-se în sfera de aplicare a schimburilor de servicii, și prin urmare să fie reglementat de dispozițiile de la articolul 106 alineatul (1) referitoare la liberalizarea plăților aferente prestărilor de servicii.

7 Din acest motiv, instanța adresează, prin urmare, Curții o nouă întrebare redactată astfel:

„În cazul în care călători rezidenți care merg în străinătate în scopuri turistice exportă bancnote ale unor state sau ale unor bănci străine, precum și titluri de credit exprimate în valute străine, se bucură aceștia, în calitate de subiecți ai ordinii comunitare, de drepturile pe care statele membre sunt obligate să le respecte în temeiul dispozițiilor direct aplicabile de la articolul 106 alineatul (1) din tratat, în măsura în care este necesar să se considere călătoriile turistice în cadrul schimburilor de servicii și transferurile de valută menite să acopere cheltuielile pe care le implică drept plăți curente care, prin urmare, se consideră a fi liberalizate în același mod precum serviciile la care acestea dau acces;

sau, în cazul în care operațiunea în cauză face parte din tranzacțiile invizibile enumerate în anexa III a tratatului și în care aceasta reprezintă un transfer efectiv de valută în numerar, având în vedere trimiterea realizată prin articolul 106 alineatul (3) al doilea paragraf, această operațiune se încadrează la circulația capitalurilor care, în temeiul dispozițiilor de la articolele 67 și 68 ale tratatului și ale directivelor corespunzătoare adoptate de Consiliu la 11 mai 1960 și 18 decembrie 1962, nu se liberalizează obligatoriu, astfel încât adoptarea în astfel de sectoare a măsurilor de control și a sancțiunilor administrative de către un stat membru să fie legală?“

8 Din redactarea întrebărilor preliminare și din motivarea celor două ordonanțe de trimitere rezultă că problemele de interpretare a legislației comunitare ridicate de prezentele cauze sunt respectiv:

a) în cazul în care turismul, călătoria de afaceri, călătoria de studii și îngrijirile medicale se încadrează în sfera de aplicare a prestărilor de servicii sau de tranzacții invizibile în sensul articolului 106 alineatul (3) din tratat sau din aceste două categorii în același timp;

b) în cazul în care transferul de valută pentru aceste patru obiective se consideră drept plată curentă sau circulație a capitalului, în special atunci când se efectuează prin transferul material al bancnotelor;

c) care este gradul de liberalizare a plăților aferente celor patru obiective astfel cum se prevede la articolul 106 al tratatului;

d) care sunt măsurile de control privind transferurile de valută pe care statele membre sunt eventual îndreptățite să le efectueze în ceea ce privește plățile astfel liberalizate.

a) Cu privire la noțiunile „prestări de servicii” și „tranzacții invizibile”

9 În conformitate cu articolul 60 al tratatului, sunt considerate drept „servicii” în sensul tratatului prestațiile furnizate, în mod normal, contra unei remunerații, în măsura în care acestea nu sunt reglementate prin dispoziții referitoare la libera circulație a mărfurilor, a capitalurilor și a persoanelor. În contextul titlului III din cea de-a doua parte a tratatului („Libera circulație a persoanelor, serviciilor și a capitalurilor”), libera circulație a persoanelor include circulația lucrătorilor în interiorul Comunității și libertatea de stabilire pe teritoriul statelor membre.

10 În temeiul articolului 59 al tratatului, restricțiile aduse libertății de prestări de servicii sunt eliminate în ceea ce privește resortisanții statelor membre stabiliți într-un stat membru altul decât cel al destinatarului prestării. Pentru a permite prestarea de servicii, poate avea loc o deplasare fie a prestatorului care merge în statul membru unde este stabilit destinatarul, fie a destinatarului care merge în statul în care este stabilit prestatorul. În timp ce primul din aceste cazuri este menționat în mod expres la articolul 60 al treilea paragraf care admite exercitarea, cu titlu temporar, a activității prestatorului de servicii în statul membru unde este furnizată prestația, cel de-al doilea caz constituie complementul necesar, care răspunde obiectivului de liberalizare a oricărei activități remunerate și nereglementate prin libera circulație a mărfurilor, persoanelor și capitalurilor.

11 Pentru a pune în aplicare aceste dispoziții, titlul II al programului general de suprimare a restricțiilor ridicate în calea liberei prestări de servicii care a fost fixat, în temeiul articolului 63 din tratat, de către Consiliu la 18 decembrie 1961 (JO 1962, p. 32) prevede, între altele, suprimarea dispozițiilor legislative, de reglementare și administrative care reglementează, în scopuri economice, în fiecare din statele membre intrarea, ieșirea și șederea resortisanților din statele membre, în măsura în care acestea nu se justifică prin rațiuni de ordine publică, securitate și sănătate publică și sunt de natură să afecteze prestarea de servicii de către resortisanți.

12 Directiva nr. 64/221 a Consiliului din 25 februarie 1964 privind coordonarea măsurilor speciale referitoare la deplasarea și șederea străinilor, justificate prin motive de ordine publică, siguranță publică și sănătate publică (JO 1964, p. 850) vizează, conform articolului 1, printre alții, pe resortisanții unui stat membru care merg într-un alt stat membru „în calitate de destinatari ai serviciilor“. Directiva 73/148 a Consiliului din 21 mai 1973, referitoare la suprimarea restricțiilor aduse deplasării și șederii resortisanților din statele membre în interiorul Comunității în ceea ce privește reședința și prestarea de servicii (JO L 172, p. 14) asigură un drept de ședere corespunzător duratei de prestare a unui serviciu atât prestatorului cât și destinatarului acestui serviciu.

13 Prin fundamentarea programului general pentru suprimarea restricțiilor aduse liberei prestări de servicii de asemenea pe articolul 106 al tratatului, autorii programului general s-au arătat conștienți de efectul liberalizării serviciilor asupra liberalizării plăților. Într-adevăr, primul alineat al acestei dispoziții prevede că plățile aferente schimburilor de mărfuri și de servicii urmează a fi liberalizate în măsura în care circulația mărfurilor și a serviciilor este liberalizată între statele membre.

14 Printre restricțiile impuse liberei prestări de servicii care se suprimă, programul general menționează, în temeiul titlului III secțiunea C de asemenea obstacolele în calea plăților pentru prestarea de servicii, și aceasta în special, conform titlului III secțiunea D și conform din articolului 106 alineatul (2) atunci când schimburile de servicii nu sunt limitate decât prin restricții aduse plăților aferente. Aceste restricții trebuia eliminate, în temeiul titlului V secțiunea B a programului general, înainte de expirarea primei etape a perioadei tranzitorii, sub rezerva, eventual, pe parcursul acestei perioade, a „alocărilor de valută pentru turiști“. Aceste dispoziții au fost puse în aplicare prin directiva 63/340 a Consiliului, din 31 mai 1963, menită să suprimă orice restricție sau obstacol în calea plății prestației în cazul în care schimburile de servicii nu sunt limitate decât prin restricții aduse plăților aferente (JO 1963, p. 1609), al cărei articol 3 face de asemenea trimitere la alocarea de valută pentru turiști.

15 Cu toate acestea, programul general precum și directiva menționată rezervă statelor membre dreptul de a verifica natura și realitatea transferurilor de mijloace financiare și de plăți și de a adopta măsurile necesare pentru a preveni infracțiunile împotriva legilor și reglementărilor lor, „în special în ceea ce privește acordarea de valută turiștilor“.

16 Reiese că libertatea de a presta servicii include libertatea destinatarilor de servicii de a merge într-un alt stat membru pentru a beneficia de un serviciu, fără a fi împiedicați de restricții, chiar în materie de plăți, și că turiștii, beneficiarii de îngrijiri medicale și cei care efectuează călătorii de studii sau călătorii de afaceri sunt considerați drept destinatari ai serviciilor.

17 Articolul 106 alineatul (3) urmărește eliminarea progresivă a restricțiilor impuse transferurilor corespunzătoare „tranzacțiilor invizibile“ enumerate în lista care face obiectul anexei III din tratat. Astfel cum a constatat instanța națională în mod corect, această listă cuprinde, între altele, călătoriile de afaceri, turismul, călătoriile și șederile de

natură personală pentru studii și călătoriile și șederile de interes personal cerute din motive de sănătate.

18 Cu toate acestea, întrucât acest alineat este, pur și simplu, subsidiar articolului 106 alineatelor (1) și (2) astfel cum rezultă din al doilea paragraf, acesta nu se poate aplica celor patru operațiuni în cauză.

b) Cu privire la noțiunile „plăți curente” și „circulația capitalurilor”

19 Instanța națională a arătat că transferul material de bancnote figurează în lista D a anexelor la cele două directive pe care Consiliul le-a adoptat în temeiul articolului 69 din tratat în ceea ce privește circulația capitalurilor (JO 1960, p. 921 și 1963, p. 62). Lista D enumeră fluxurile de capitaluri pentru care directivele nu impun statelor membre nici o măsură de liberalizare. Întrebarea se pune, prin urmare, dacă trimiterea, pe această listă, la transferurile materiale de bancnote implică faptul că acestea constituie în sine un flux de capital.

20 Tratatul nu definește ceea ce trebuie să se înțeleagă prin flux de capital. Cu toate acestea, cele două directive menționate includ, în anexele lor, o enumerare a diferitelor fluxuri de capital însoțite de o nomenclatură. Cu toate că transferul material de valori, în special de bancnote, face parte din această listă, nu reiese că un astfel de transfer se consideră drept flux de capital în orice condiții.

21 Sistemul general al tratatului arată într-adevăr, iar o comparație între articolele 67 și 106 confirmă că plățile curente reprezintă transferuri de valută care constituie o contraprestație în cadrul unei tranzacții aferente, în timp ce fluxurile de capital sunt operațiuni financiare care vizează în principal plasarea sau investirea sumei în cauză și nu remunerarea unei prestații. Din acest motiv fluxurile de capital pot constitui ele însele cauza plăților curente, astfel cum implică articolul 67 alineatul (2) și articolul 106 alineatul (1).

22 Transferul material de bancnote nu poate fi calificat prin urmare drept flux de capital atunci când transferul în cauză corespunde unei obligații de plată care derivă dintr-o tranzacție în domeniul schimburilor de mărfuri sau de servicii.

23 Rezultă că plățile în scop de turism, de călătorii de afaceri sau de studii și de îngrijiri medicale nu pot calificate drept fluxuri de capital, chiar atunci când se efectuează prin transferul material de bancnote.

c) Cu privire la gradul de liberalizare a plăților prevăzute la articolul 106 al tratatului

24 În ceea ce privește schimburile de servicii, articolul 106 alineatul (1) prevede că plățile corespunzătoare acestora se liberalizează în măsura în care circulația serviciilor este liberalizată ea însăși între statele membre în temeiul tratatului. În temeiul articolului 59 din tratat, restricțiile privind libertatea de a presta servicii în interiorul Comunității

sunt suprimate în cursul perioadei de tranziție. De la sfârșitul acestei perioade, restricțiile impuse plăților corespunzătoare prestărilor de servicii, prin urmare, se elimină.

25 Reiese că plățile aferente turismului, călătoriilor de afaceri sau de studii și îngrijirilor medicale sunt liberalizate începând cu sfârșitul perioadei de tranziție.

26 Această interpretare își găsește confirmarea în articolul 54 al actului de aderare din 1979, conform căruia Republica Elenă este autorizată să mențină restricții la transferurile corespunzătoare turismului, însă numai în anumite limite și pentru o perioadă care nu depășește data de 31 decembrie 1985. Acest articol implică faptul că fără această derogare, aceste transferuri urmau să fie liberalizate imediat.

d) Cu privire la măsurile de control al transferurilor de valută

27 Ultimul aspect al problemei ridicate de prezentele cauze se referă la problema de a ști dacă, iar după caz în ce măsură, statele membre și-au menținut puterea de a supune transferurile și plățile liberalizate unor măsuri de control aplicabile transferurilor de valută.

28 În această privință, este necesar să se precizeze mai întâi că liberalizarea plăților prevăzută de articolul 106 obligă statele membre să autorizeze plățile menționate de această dispoziție în moneda statului membru în care are reședința creditorul sau beneficiarul. Prin urmare, plățile efectuate în moneda unei țări terțe nu sunt reglementate de această dispoziție.

29 Este necesar să se arate în continuare că directiva 63/340, menționată, precizează la articolul 2, că măsurile de liberalizare prevăzute de aceasta nu limitează dreptul statelor membre de a „verifica natura și realitatea plăților“. Această rezervă pare inspirată de faptul că, la acel moment, plățile corespunzătoare schimburilor de mărfuri și serviciilor și fluxurile de capital nu erau încă complet liberalizate.

30 Cu toate acestea, chiar după sfârșitul perioadei de tranziție, această liberalizare nu se încheie încă în totalitate. Directivele Consiliului prevăzute la articolul 69 din tratat în vederea realizării libertății circulației capitalurilor nu au suprimat încă într-adevăr toate restricțiile în acest domeniu, în timp ce articolul 67 care prevede această libertate, astfel cum a arătat Curtea în Hotărârea sa din 11 noiembrie 1981 (cauza 203/80, Casati, Recueil, p. 2595), se interpretează în sensul că chiar și după expirarea perioadei de tranziție restricțiile la exportul de valută nu pot fi considerate ca fiind suprimate indiferent de conținutul directivelor adoptate în temeiul articolului 69.

31 În aceste condiții, statele membre și-au păstrat prerogativa de a supune transferurile de valută unor controale pentru a verifica dacă în realitate nu este vorba despre circulația capitalurilor neliberalizate. Această prerogativă este cu atât mai puternică cu cât este asociată responsabilității pe care o au statele membre, în conformitate cu articolele 104 și 107 din tratat, în domeniul monetar, responsabilitate care implică posibilitatea de a

adopta măsurile corespunzătoare pentru a împiedica exoduri de capital sau alte speculații similare împotriva monedei lor.

32 În caz de dificultăți sau de amenințare gravă cu dificultăți în balanța de plăți a unui stat membru, tratatul prevede, la articolele 108 și 109, măsurile care urmează să fie adoptate și procedurile care urmează să fie urmate. Totuși, aceste dispoziții, care își păstrează funcțiile chiar și după realizarea libertății complete a circulației capitalurilor, nu se referă decât la perioadele de criză.

33 În afara perioadelor de criză, și până la realizarea deplină a libertății circulației capitalurilor, este necesar, prin urmare, să se recunoască statelor membre competența de a controla dacă transferurile de valută pretinse a fi destinate unor plăți liberalizate nu sunt deturnate de la acest scop pentru a fi utilizate pentru circulația neautorizată a capitalurilor. În acest scop, statele membre sunt îndreptățite să verifice natura și realitatea tranzacțiilor sau a transferurilor în cauză.

34 Cu toate acestea, este necesar ca astfel de controale să respecte limitele pe care le impune dreptul comunitar și în special pe cele care decurg din libertatea de a presta servicii și din plățile aferente acestora. Prin urmare, acestea nu pot avea efectul de a limita plățile și transferurile corespunzătoare prestărilor de servicii la o anumită valoare per tranzacție sau pe o anumită perioadă de timp, având în vedere că, în acest caz, acestea constituie o barieră în calea libertăților recunoscute prin tratat. Iar din aceleași motive, aceste controale nu mai pot fi efectuate astfel încât aceste libertăți să ajungă iluzorii ori să lase exercitarea acestora la aprecierea administrației.

35 Aceste constatări nu împiedică stabilirea, de către un stat membru, a unor limite forfetare sub care nu se efectuează nici un control atunci când, pentru cheltuielile situate deasupra acestor limite, realitatea atribuirii schimburilor comerciale în sectorul de servicii trebuie justificată, cu condiția, cu toate acestea, ca limitele forfetare să nu fie stabilite astfel încât să compromită fluxul normal al schimburilor comerciale în sectorul de servicii.

36 Este de competența instanței naționale să stabilească, în fiecare caz în speță, dacă verificările privind transferurile de valută în cauză într-un litigiu în legătură cu care aceasta este sesizată respectă limitele astfel precizate.

37 Ansamblul considerațiilor anterioare permite să se răspundă întrebărilor preliminare că articolul 106 al tratatului se interpretează în sensul că:

- transferurile în scop de turism, de călătorii de afaceri sau de studii și de îngrijiri medicale constituie plăți și nu circulație a capitalurilor, chiar atunci când se efectuează prin transferul material de bancnote;

— restricțiile impuse acestor plăți sunt suprimate începând cu sfârșitul perioadei de tranziție;

— statele membre își păstrează puterea de a controla dacă transferurile de valută pretins destinate unor plăți liberalizate nu sunt utilizate în realitate în circulația neautorizată a capitalurilor;

- aceste controale nu pot avea efectul de a limita plățile și transferurile corespunzătoare prestărilor de servicii la o anumită valoare per tranzacție sau pe o anumită perioadă de timp, nici de a face iluzorii libertățile recunoscute prin tratat, și nici de a condiționa exercitarea acestora de aprecierea administrației;

- aceste controale pot implica stabilirea unor limite forfetare sub care nu se efectuează nici un control atunci când, pentru cheltuielile situate deasupra acestor limite, realitatea atribuirii schimburilor comerciale în sectorul de servicii trebuie justificată, cu condiția, cu toate acestea, ca limitele forfetare să nu fie stabilite astfel încât să compromită fluxul normal al schimburilor comerciale în sectorul de servicii.

Cu privire la cheltuielile de judecată

38 Cheltuielile efectuate de guvernul belgian, de guvernul Republicii Federale Germania, de guvernul francez, de guvernul italian, de guvernul olandez și de Comisie, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări; întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se asupra întrebărilor adresate de către Tribunale di Genova, prin ordonanțele din 12 iulie și 22 noiembrie 1982, declară:

Articolul 106 din tratat se interpretează în sensul că

– **transferurile în scop de turism, de călătorii de afaceri sau de studii și de îngrijiri medicale constituie plăți și nu fluxuri de capital, chiar atunci când se efectuează prin transferul material de bancnote;**

– **restricțiile impuse acestor plăți sunt suprimate începând cu sfârșitul perioadei de tranziție;**

– **statele membre își păstrează puterea de a controla dacă transferurile de valută pretins destinate unor plăți liberalizate nu sunt utilizate în realitate în circulația neautorizată a capitalurilor;**

– **aceste controale nu pot avea efectul de a limita plățile și transferurile corespunzătoare prestărilor de servicii la o anumită valoare per tranzacție sau pe o**

anumită perioadă de timp, nici de a face iluzorii libertățile recunoscute prin tratat, și nici de a supune exercițiul acestora aprecierii autorităților administrative;

– aceste controale pot implica stabilirea unor limite forfetare sub care nu se efectuează nici un control atunci când, pentru cheltuielile situate peste aceste limite, realitatea atribuirii schimburilor comerciale în sectorul de servicii trebuie justificată, cu condiția, ca limitele forfetare să nu fie stabilite astfel încât să compromită fluxul normal al schimburilor comerciale în sectorul de servicii.

Mertens de Wilmars	Koopmans	Bahlmann	Galmot	
Pescatore	Mackenzie Stuart	Bosco	Everling	Kakouris

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 31 ianuarie 1984.

Pentru grefier

Președinte

J. A. Pompe
Grefier adjunct

J. Mertens de Wilmars